

Roosa Salo

Puvustajan rooli TV-tuotannossa ja työnkuvan määrittely

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Vestonomi

Vaatetusalan tutkinto

Opinnäytetyö

11.04.2022

Tiivistelmä

Tekijä: Roosa Salo
Otsikko: Puvustajan rooli TV-tuotannossa ja työnkuvan määrittely
Sivumäärä: 25 sivua
Aika: 11.04.2022

Tutkinto: Vestonmi
Tutkinto-ohjelma: Vaatetusalan tutkinto
Ohjaaja(t): Ülle Liesvirta, Lehtori, KM
Max Malka, Tuottaja, Endemol Shine Finland

Avainsanat: puvustaja, tv-tuotanto, pukutiimi

Opinnäytetyöni aiheena on puvustajan roolin määrittely TV-tuotannoissa ja työnkuvan jäsentely sekä sen mahdolliset kehittämisideat. Puvustaja on ammattilainen, joka työskentelee TV- ja elokuvatuotannossa toteuttavana työntekijänä pukuosastolla pukusuunnittelijan alaisena. Puvustajaksi ei voi kouluttautua suoraan, vaan työ opitaan kokemuksen myötä. Vaatetusalan opinnot kuitenkin tukevat työllistymistä sekä työntekoa. Työnkuvasta löytyy vain vähän informaatiota eikä siihen ole selkeää ohjeistusta. Tämän takia opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää ja jäsentää puvustajan työnkuvaa ja sen eri prosesseja sekä etsiä mahdollisia kehityskohteita.

Aineisto on kerätty havainnoimalla sekä avoimien haastattelujen kautta. Lähteinä on käytetty jo tutkittua aineistoa tv- ja elokuvataiteesta sekä ammattikorkeakoulutasoisia opinnäytetöitä. Tavoitteeni on tuoda näkyväksi sekä hiljaista tietoa että omaa ja muiden kokemustietoa. Päättökäsimetodina on käytetty osallistuvaa havainnointia. Olen koostanut vuosien saatossa kertyneestä työkokemuksesta aineistoa eri tuotannoista. Tämän opinnäytetyöprosessin aikana olin työsuhteessa tuotantoyhtiö Endemol Shinen tuottamassa TV-sarjassa. Pidin tutkimuspäiväkirjaa, johon pyrin nostamaan eri prosessin vaiheet sekä esille nousseita huomioita sekä kehitysideoita.

Esittelen työssäni puvustajan roolin kotimaisissa tv- ja elokuvatuotannoissa sekä läpivalaisen pukuosaston prosessin läpi tuotannon työsuhteen solmimisesta tuotannon päättymiseen asti. Käsittelem tuotantotiimin yhteistyön merkitystä sekä pohdin puvustajan roolia yhteistyössä muiden osastojen kanssa. Pyrin koostamaan tiedosta selkeän ja informatiivisen materiaalipaketin, joka voi toimia perehdytyskansiona alasta kiinnostuneille tai alalle pyrkiville. Nostan myös esiin tutkimuksessa ilmenneitä alalle tyypillisiä piirteitä ja mietin niiden vaikutusta työhyvinvointiin. Tarkastelen muutamaa esille tullutta kehitysideaa, joiden toteutumiseen voin omalla työpanoksella vaikuttaa.

Abstract

Author: Roosa Salo
Title: Costumer's role in a TV-production and Job Description
Number of Pages: 25 pages
Date: 11 April 2022

Degree: Bachelor in culture and arts
Degree Programme: Fashion and clothing
Instructor(s): Ülle Liesvirta, Lecturer, Master of Education
Max Malka, Producer, Endemol Shine Finland

Keywords: Costumer, TV-production, Wardrobe department

The subject of my thesis is to research and define costumer's job description and also to find possible improvement methods. Costumer is a position that works as a member of a wardrobe department in TV and film series. There is no education for the position but all clothing based studies help to gain job opportunities and in the work itself. There is little information available about the job description. For this reason, my aim is to analyze and clarify the work tasks and expectations.

As my methods, I used participatory and passive observation and open interviews. As resources I used Bachelor's thesis and literature and articles about the movie industry. I used participatory observation as one of my main methods and had a diary throughout one of my employment projects where I gathered information and notes that I found relevant. I collected information while working on a Finnish TV-series produced by Endemol shine.

My aim is to share silent information and thus bring experience based knowledge of myself and others visible. In my thesis, I present a costumer's role in the TV and film productions. I will also explain the wardrobe department's process through a TV production step by step from forming an employment contract to the end of shooting period and the wrap. I also discuss cooperation with other departments. I aim to gather material that could work as an orientation folder in an understandable and informative way. I bring up aspects that could need improvement and suggest ways how to make that with my own input.

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	1
2	TV-JA ELOKUVA-ALAN TERMISTÖÄ	2
3	TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	4
3.1	TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	4
4	TUTKIMUSMENETELMÄT	5
4.1	HAVAINNOINTI	5
4.2	AVOIN HAASTATELU	6
5	PUVUSTUKSEN MERKITYS MEDIATAITEESSA. VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.	
6	YLEISTÄ PUVUSTAJAN TYÖSTÄ	8
6.1	OMA HAVAINNOINTI TYÖSUHTEESSA.....	8
6.2	KOKEMUSTIETO PUVUSTAJAN TYÖSTÄ.....	9
6.3	ENNEN TYÖSUHTEEN ALKAMISTA	9
6.3.1	<i>Työsopimus</i>	9
6.3.2	<i>Ammattiliitto ja kassa</i>	10
6.3.3	<i>Jaksotyö</i>	11
6.3.4	<i>Työterveyshuolto</i>	11
6.4	ENNAKKOTYÖT	12
6.5	KUVAUKSET	13
6.6	PURKU.....	14
7	YHTEISTYÖ MUIDEN OSASTOJEN KANSSA	14
7.1	RYHMÄTYÖN MERKITYS TV-JA ELOKUVATUOTANNOISSA.....	14
7.2	MASKEERAUS.....	15
7.3	REKVISITÖÖRI	15
7.4	ÄÄNI	16
7.5	KUVAUSSIHTTEERI.....	16
7.6	OHJAAJA JA APULAISSOHJAUSOSASTO	17
7.7	LUOTTAMUSHENKILÖ	17
7.8	JÄRJESTYSOSASTO	18
7.9	NÄYTTÉLIJÄT	18
8	YHTEENVETO JA KEHITYSIDEAT	19
8.1	YHTEENVETO JA TULOKSET	19
8.2	TYÖHYVINVOINTI	20
8.3	KEHITYSIDEAT	21
9	POHDINTA	22
	LÄHTEET	24

1 Johdanto

Metropolian ensimmäisen vuoden opintojeni jälkeen aloitin työskentelyn TV- ja elokuva-alalla. Silloin kuvattavaan nuorten TV-sarjaan etsittiin puvustus-harjoittelijaa ja tuntematta alaa ollenkaan päätin hakea mukaan. En ollut ennen ajatellutkaan työskentelyä alalla saati tuntenut nimikettä puvustaja. Pian harjoittelun alkuvaiheessa huomasin alan nopean rytmin ja innostuneiden, inspiroivien ihmisten läsnäolon tempaavan minut täysin mukaansa.

Sain harjoitteluni aikana hyvän ensisilmäyksen alaan ja loin ensimmäiset, myöhemmin hyvin tärkeiksi havaitsemani kontaktit alalle. Tuon harjoittelun jälkeen olen työllistänyt itseni pääsääntöisesti eri tuotannoissa.

Työni tapahtuu alati muuttuvissa olosuhteissa, koska jokainen tuotanto on erilainen. Työryhmän kokoonpano vaihtelee, tarina ja hahmot ovat aina erilaiset ja sekä työtehtävät että -lokaatiot muuttuvat päivittäin. Tämä tekee työstä monipuolista ja vaihtelevaa. Tämä kuitenkin tuo myös omat haasteensa. Työnkuvaani ei ole selkeää linjausta. En tiedä, mitä minulta milloinkin odotetaan, enkä pysty aina valmistautumaan työpäiviini. Tämä vaatii ennakointia kaikkeen mahdolliseen sekä merkittävän määrän henkisiä resursseja.

2 TV-ja elokuva-alan termistöä

Klaffi

Klaffitaulu, jota lyödään jokaisen oton aluksi tai lopuksi. Siitä käy ilmi kuvannumero, kohtauksen numero, ottojen määrä sekä muuta yleistä informaatiota.

Setti

Aktiivinen lokaatio, jossa kuvaaminen tapahtuu.

Lokaatio

Kuvauspaikka studion ulkopuolella. Esimerkiksi rakennus tai puisto.

Recce

Kuvauslokaatioihin etukäteen tutustuminen käymällä paikan päällä. Tähän osallistuvat kunkin osaston vastuhenkilö eli head of department.

HOD

Head of department. Taiteellisessa vastuussa oleva osastokohtainen suunnittelija.

Call sheet

Päiväkohtainen kuvausaikataulu, joka sisältää kaiken kuvauksia varten tarvittavan informaation päivästä: aloitus-, lopetus- ja lounasajan, kullekin kohtaukselle varatun ajan, kuvauspaikan osoitteen, näyttelijöiden puku-maskiaikataulut sekä muut erikoishuomiot.

Call time

Kuvauspäivän aloittamisajankohta pääosalle työryhmää.

Maskibussi

Bussi tai rekka, joka on muokattu puvuston ja maskeerausosaston käyttöön. Siellä säilytetään tarpeisto, puetaan näyttelijät ja tehdään pukuvaihdot sekä maskeeraus.

Purku

Kuvauspäivän tai koko kuvausjakson päättyminen.

Pukupurkukansio

Kansio, johon merkitään kuvatut kohtaukset ja niiden sisältämät puvut ja asusteet.

Dailies

Taltioitu raakamateriaali, joka voi olla työryhmän saatavilla.

Patinointi

Vaatteiden kuluttaminen ja likaaminen, jotta ne saadaan näyttämään käytettyiltä tai muuten tilanteeseen sopivilta.

Hahmo

Tarinan fiktiivinen roolihahmo, jota näyttelijä esittää.

Rekvisiitta

Tarinassa tarvittavat merkitystä sisältävät esineet.

Rekvisitööri

Lavastusosaston kuvauksiin osallistuva työntekijä, joka vastaa rekvisiitasta.

Jatkuvuus

Puvustuksen tai maskeerauksen tarinallinen jatkuvuus tv- tai elokuvatuotannossa.

Roolipurku

Roolihahmon kohtauslistaus kronologisessa järjestyksessä.

Pukuvaihto

Kuvauspäivän aikana suoritettava vaatekerran vaihto eri kohtauksien välillä.

Ennakkotyöt

Ennen kuvauksia suoritettavat valmistelevat työt.

3 Tutkimuksen lähtökohdat

3.1 Tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Puvustajan työnkuvasta ei löydy selkeää kuvausta tai sen jäsentelyä. Opinnäytetyöni tavoitteena on selkeyttää niitä aspekteja puvustajan työssä, jotka ovat avattavissa ja raportoitavissa. Haluan tuoda näkyväksi niin sanottua hiljaista tietoa, jota alalla on paljon, oman ja muiden kokemustiedon kautta. Näin alan ulkopuolella toimivilla tai alalle pyrkivillä olisi löydettävissä selkeä yleiskatsaus työnkuvaan sekä sen sisältöön, haasteisiin ja vaatimuksiin.

Pyrin jäsentämään puvustajan työnkuvaa sekä käymään läpi tuotannon eri vaiheet työsopimuksen luomisesta kuvausjakson päättymiseen saakka. Käsittelen projektiluontoiseen työhön liittyviä piirteitä ja haasteita. Tuon näkyväksi toimivia

käytäntöjä, huomioita sekä mahdollisia kehitysideoita. Pohdin ryhmätyön merkitystä, sen vaatimuksia ja sen vaikutusta työhyvinvointiin. Tavoitteeni on avata puvustajan roolia osana tv-tuotannon työryhmää ja yhteistyötä muiden osastojen kanssa. Toiveenani on, että opinnäytetyöni voisi myös toimia niin sanottuna perehdytysoppaana alalle pyrkiville.

4 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmät ovat empiirisen tutkimuksen aineiston hankinta- ja analysointivälineitä. Ne voidaan jakaa joko kvalitatiivisiin eli laadullisiin tai kvantitatiivisiin eli määrällisiin menetelmiin. Oma tutkimukseni on luonteeltaan kvalitatiivinen. Laadullisen aineiston analyysi alkaa jo samanaikaisesti aineiston keräämisen yhteydessä. Aineistoa työnkuvasta on nykyisellään löydettävissä AMK- ja yliopistotason opinnäytetöistä. Kirjallisuutta elokuva-alasta löytyy yleisellä tasolla runsaasti, mutta kohdistettuna puvustukseen ja puvustajan työnkuvan avaamiseen se on varsin rajallista. Tästä syystä oman työni tutkimusaineisto pohjautuu omaan osallistuvaan havainnointiin ja produktion dokumentointiin sekä avoimiin strukturoimattomiin haastatteluihin alalla toimivien ihmisten kanssa. Havainnoinnin ja avoimien haastattelujen avulla voidaan tuoda näkyväksi sekä hiljaista tietoa että omaa ja muiden kokemustietoa. (Anttila 2000.)

4.1 Havainnointi

Havainnoinnissa observoidaan, miten valittu prosessi toimii käytännössä. Havainnointia voidaan toteuttaa joko passiivisena havainnoijana, jolloin tapahtuman kulkua seurataan sivusta siihen osallistumatta, tai aktiivisena havainnoijana, jolloin tutkija itse osallistuu toimintaan. (Anttila 2000.)

Osallistuva havainnointi on perinteinen menetelmä mm. sosiaali- ja kulttuuriantropologian tutkimuksessa. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija on itse fyysisesti läsnä. Aktiivisessa osallistuvassa havainnoinnissa tutkija vaikuttaa läsnäolollaan tutkimuskohteeseen esim. ohjailemalla tilannetta haluamansa suuntaan. Passiivisessa osallistuvassa havainnoinnissa tutkija ei vaikuta havainnointitilanteeseen vaan on mukana samanlaisena osallistujana kuin muutkin. Tutkijan on kuitenkin pystyttävä erittelemään oman roolinsa mahdollinen vaikutus tilanteeseen ja raportoimaan siitä, jotta tutkimuksen luotettavuutta pystytään arvioimaan. (Anttila 2000.)

Aluksi tulee varata aikaa mukana olemiseen ilman havainnointia, jotta tilanteeseen ja tutkijaan totutaan niin, ettei hänen läsnäolonsa vaikuta tutkittavien käyttäytymiseen. Osallistuvassa observoinnissa tilannetta voidaan tarkkailla ensin kokonaisvaltaisesti niin kauan, että rutiinit alkavat hahmottua. Yksityiskohtaisen havainnoinnin aika on myöhemmin. Tutkija kiinnittää huomiota siihen, mitä tilanteessa tapahtuu, mikä on olennaista ja mikä vähemmän tärkeää ja miten läsnäolijat itse kuvaavat tilannettaan. (Anttila 2000.)

4.2 Avoin haastattelu

Avoimessa haastattelussa tutkija ei aina edes varmuudella tiedä, mihin kysymyksiin hän haluaa tai voi saada vastauksia. Haastattelussa kysytään henkilöiden asenteita, mielipiteitä, kokemuksia ja havaintoja, ja se perustuu vapaaehtoisuuteen. Haastattelija poimii ja kokoaa haluamaansa tietoa keskustelussa esiin tulevasta. Avoimessa haastattelussa haastateltava voi vapaasti kertoa haluamistaan asioista. Haastattelun kulku ohjautuu tilanteen mukaisesti. (Anttila 2000.)

Keskustelu haastattelijan ja haastateltavan välillä on strukturoimatonta. Tutkijan tulee kuunnella kohteliaasti, mutta pitää koko ajan mielessään oma aiheensa. Keskustelun kuluessa haastattelijan tulee kohdistaa huomionsa tarpeellisiin näkökulmiin. Avoimessa haastattelussa hyvä yhteistyö haastateltavan kanssa on

oleellista. Haastattelijan tulee olla hyvä kuuntelija, yhteistyökykyinen, luottamusta herättävä, taitava muodostamaan kysymyksiä ja taitava johtamaan keskustelua eteenpäin. (Anttila 2000.)

Haasteena on, että haastateltava ei ehkä halua käsitellä aihetta, josta tutkija on kiinnostunut, ei osaa ilmaista itseään yksiselitteisesti tai että haastattelija ei osaa muotoilla kysymystään ymmärrettävästi. Haastattelun analysoinnissa kiinnitetään vastaajan verbaaliin ilmaisuun, mutta tarvittaessa voi ottaa huomioon myös ei-verbaalin ilmaisun, kuten eleet, ilmeet, äänenpainot sekä tahattomat ja tahalliset äännähdyksetkin. Haastateltavien anonymiteettisuoja on hoidettava luotettavasti. (Anttila 2000.)

Tutkiva haastattelija seuraa toisten käyttäytymistä, mutta osallistuu toimintaan myös itse enemmän tai vähemmän aktiivisesti. Sen ohella, että tutkija haastattelee, osallistuu toimintaan itse sekä havainnoi muita, hänen tulee havainnoida myös itseään. Muistiinpanot kannattaa tehdä aikajärjestyksessä. Tutkimuksen luotettavuutta lisää kenttäaineistokirja. (Anttila 2000.)

Omassa opinnäytetyössäni olen koostanut aineistoa vuosien työkokemuksen aika kertyneistä keskusteluista.

5 Puvustuksen merkitys mediataiteessa

Puvustus on yksi ilmaisun tapa ja osa visuaalisen kokonaisuuden rakentamista, ja siitä vastaa pukusuunnittelija. Yhdessä ohjaajan, lavastajan ja maskeeraus-suunnittelijan kanssa pukusuunnittelija suunnittelee teoksen yhtenäisen visuaalisen ilmeen sekä roolihahmot. (Salmi 2021.)

Puvustuksella on merkittävä osa roolihahmojen rakentumisessa. Puvun elementeillä voidaan tukea hahmoa ja tarinan kulkua. Puvustuksella voidaan kertoa hahmosta eri asioita, kuten asenteita, sosiaalisekonomista statusta ja arvo maailmaa, joita roolihahmosta ei välttämättä muilla tavoin ilmaista. Sillä voidaan

joko vahvistaa oletuksia tai tuoda esiin uusia näkökulmia. (Seikkula 2016, 13.)

Parhaimmillaan roolihahmon asianmukainen puvustus auttaa näyttelijää löytämään yhteyden esittämäänsä roolihahmoon. Avoin ja selkeä vuorovaikutus näyttelijän ja pukusuunnittelijan välillä onkin tärkeää.

Puvustuksen tarkoitus ei yleensä ole, poikkeuksia lukuun ottamatta, nousta esille, vaan parhaimmillaan se sulautuu kokonaisuuteen niin hyvin, että se on lähes huomaamaton. "Kun puvustus on tehty hyvin, se uppoaa elokuvaan" (Kaukanen, Helsingin Sanomat, 2021) Puvustuksella voidaan vaikuttaa katsojan alitajuntaan tunnelmaa ja tunteita luoden.

6 Yleistä puvustajan työstä

6.1 Oma havainnointi työsuhteessa

Pyrin omaan ammattikokemukseeni perustuvan tiedon pohjalta jäsentämään puvustajan työnkuvan prosessia tuotannon eri vaiheiden läpi. Käyn läpi yhden viisi kuukautta kestäneen kotimaisen tuotannon vaiheet pukuosaston näkökulmasta katsottuna työsuhteen sopimisesta lähtien kuvausjakson ja työsuhteen päättymiseen saakka. Nostan esiin havainnoituja käytäntöjä sekä kehittämisen tarpeessa olevia asioita. Keräsin tietoa ja huomioita pitämällä päiväkirjaa ja keskustelemalla alalla toimivien kollegoideni kanssa. En luonut valmiita haastattelupohjia vaan keräsin aineistoni avoimista keskusteluista.

6.2 Kokemustieto puvustajan työstä

Puvustaja työskentelee TV- tai elokuvatuotannoissa toteuttavana osana pukuosastoa. Hän työskentelee läheisesti pukusuunnittelijan kanssa. Karkeasti ja oteltuna pukusuunnittelijalla on taiteellinen päävastuu puvustuksesta ja puvustaja toteuttaa puvustuksen päivittäistä toimintaa suunnittelijan vision ja suunnitelmien mukaan. Kuvauksissa puvustus voi olla täysin tai osittain puvustajan toteutettavissa. Puvustaja auttaa pukusuunnittelijaa myös ennakkovalmisteluissa.

Työ alkaa ennen kuvauksia ennakkovalmisteluilla. Niitä ovat tarvittavat hankinnat pukusuunnittelijan kanssa, sovitukset, käsikirjoitusten purku sekä puvuston koaminen. Kuvauksissa puvustajan tärkein tehtävä on jatkuvuuden valvominen sekä puvuston huolto ja ylläpito. (Elokuvantaju)

Pukusuunnittelijan ja puvustajan lisäksi tuotantoon voidaan palkata myös pukuassistentti. Hänen tehtävänsä on avustaa pukusuunnittelijaa ja puvustajaa mahdollisesti jo ennakkovalmisteluvaiheessa, mutta varsinkin kuvauspäivien aikana.

6.3 Ennen työsuhteen alkamista

6.3.1 Työsopimus

Ennen työsuhteen alkamista on tärkeää päästä työnantajan kanssa yhteisymmärrykseen työsopimuksesta. Työsopimus tulee aina tehdä kirjallisena. On hyvä neuvotella niiden ennakkotöihin tarvittavien päivien lukumäärä, joihin pukusuunnittelija toivoo puvustajan osallistuvan. Tähän vaikuttavat muun muassa tuotannon koko, tyylilaji ja roolihahmojen määrä. Tässä vaiheessa on myös hyvä sopia pukuosaston käyttöön tulevista ajoneuvoista, puvustosta ja pukuhuoltotiloista.

Oleellinen osa työsopimusta on palkkaneuvottelu. Itsensä hinnoitteluun on hyvä opetella alusta saakka. Temen (Teatteri- ja mediatyöntekijöiden ammattiliitto)

palkkataulukot tukevat palkkatoivetta mietittäessä. Ne antavat työkokemukseen ja asemaan perustuvat palkkaraamit. Sen lisäksi on hyvä ottaa huomioon tulevan tuotannon pukuosaston kokoonpano sekä oma rooli ja tehtävät kuvauksissa. Jos tuotanto sijoittuu muualle kuin kotipaikkakunnalle, on tärkeää varmistaa matkustus- sekä majoituskustannusten korvaaminen. Myöskin mahdolliset päivärahat sekä ylityökorvaukset on oleellista kirjata työsopimukseen. (Teme)

Tv- ja elokuva-alalla, kuten monella muullakin alalla, vallitsee palkkaepätasa-arvo. Naisten ja miesten välinen palkkaero Suomessa on edelleen yli 16 prosenttia. Kulttuuripoliittisen tutkimuskeskuksen selvitys vuonna 2015 osoitti, että naisoletettujen taiteilijoiden palkka on keskimäärin vain 78 % miesoletettujen taiteilijoiden tuloista. Jotta palkkaeroa saataisiin kavennettua, pitäisi palkkauksesta puhua avoimemmin varsinkin freelancereiden kesken. He joutuvat joka kerta uuden produktion alkaessa neuvottelemaan palkkansa uudestaan. (Teme)

6.3.2 Ammattiliitto ja kassa

Tv-alan työntekijät ovat freelancereita. Työ on siis projektiluontoista, ja näin epävarmuus työllistymisestä on jatkuvaa. Tämä luo oman paineensa työn suorittamiselle. On vaikeaa kieltäytyä töistä, sillä on pelkona, että seuraava tarjous tulee vasta viikkojen tai jopa kuukausien päästä. Tällaisessa epävarmuudessa voi olla stressaavaa elää ja työskennellä. Onneksi kuitenkin ammattiliittoon kuuluessa ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha turvaa ajanjaksot, jolloin töitä ei ole.

Ammattiliitot tarjoavat taloudellisen turvan lisäksi myös muun muassa lakimiespalveluita, työttömyysturva- ja työsopimusneuvontaa sekä jäsenetuja. Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto on Teme, jonka jäsenjärjestöjä ovat Elokuvan ja median ammattilaiset ry ELMA, Lavastus ja pukusuunnittelijat LP, Suomen tanssi- ja sirkustaiteilijat STST, Suomen teatteriohjaajat ja dramaturgit STOD, Suomen valo-, ääni- ja videosuunnittelijat SVÄV, Teatterialan ammattilaiset TAM sekä Elokuvakoneenhoitajien yhdistys EKH. Teme kuuluu SAK:hon eli Suomen ammattiliittojen Keskusjärjestöön. Teme tarjoaa myös työttömyysturvan: Temeläiset kuuluvat Avoimeen työttömyyskassaan (A-kassa) tai Erityisalojen Toimihenkilöiden

työttömyyskassaan (ETTK). Työttömyyskassaan voi liittyä myös suoraan, ei ai-noastaan jonkin ammattiliiton kautta.

Teme on luovien alojen työntekijöiden liitto, jonka jäsenet ovat enimmäkseen freelancereita. Freelancereiden työsuhteet ovat määräaikaisia. Työt voivat olla lyhyitä pätkätöitä tai yksittäisiä keikkoja. Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 7§:n mukaan työnantajan on kuitenkin kohdeltava työntekijöitä tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti. Yhdenvertaisuuden toteutumista on arvioitava työpaikalla. On myös kehitettävä työoloja ja tarkoituksenmukaisia toimintatapoja yhdenvertaisuuden toteutumiseksi. (Teme)

6.3.3 Jaksotyö

Työpäivät voivat olla alalla pitkiä. Tv- ja elokuvatuotannoissa sovelletaan usein jaksotyötä. Jaksotyö mahdollistaa joustavan työaikamallin ja näin ollen pidem-mät kuvauspäivät. Ylimenevät tunnit tasataan palkallisilla vapaapäivillä. Jakso-työ oikein suunniteltuna ja toteutettuna voikin olla oikein toimiva ratkaisu. Vas-tuu työryhmän jaksamisesta ja henkilöstön työhyvinvoinnista on tuotannolla sen suunnitellessa kuvausaikataulua. Työntekijöillä tulee olla mahdollisuus pitkien työpäivien jälkeen asianmukaiseen palautumiseen sekä normaaliin elämään toi-den ohessa. (Tuomikoski 2018.)

6.3.4 Työterveyshuolto

Määräaikainen työsuhde voi vaikuttaa esimerkiksi työntekijälle tarjottaviin työter-veyshuollon palveluihin. Työterveyshuollon järjestämisessä voi olla epäselvyyk-siä tai sitä tarjotaan suppeana. Työterveyshuolto on lakisääteistä ja ennaltaeh-käisevää. Työterveyshuoltolain (1383/2001) 4 §:n mukaan työnantajan on jär-jestettävä työterveyshuolto työolosuhteista johtuvien terveysvaarojen ehkäise-miseksi ja työntekijän terveyden ja työkyvyn suojelemiseksi ja edistämiseksi. Se on järjestettävä eri henkilöstöryhmille samanlaisena ja tasapuolisena. Työsopi-

muslain (55/2001) 2 luvun 2 §:n mukaan määräaikaissa ja osa-aikaissa työsuhteissa ei voi soveltaa epäedullisempia työehtoja kuin muissa työsuhteissa.

(Teme)

6.4 Ennakkotyöt

Olennainen osa puvustajan työtä ennen kuvausten alkua on perehtyä käsikirjoitukseen sekä toivottuun visuaaliseen ilmeeseen yhdessä pukusuunnittelijan kanssa. On hyödyllistä keskustella suunnittelijan kanssa roolihahmoista ja tarinasta. Pukusuunnittelija on mahdollisesti luonut visuaalisia kollaaseja, joilla käsikirjoituksen tarinallisesta maailmasta saa helpommin kiinni. Tämä helpottaa hankintojen tekoa ja yleisilmeen hahmottamista.

Ennen kuvauksia puvustaja osallistuu ennakkotöihin eli ennakkovalmisteluihin pukusuunnittelijan kanssa. Puvustaja voi tehdä hankintoja yhdessä pukusuunnittelijan kanssa tai itsenäisesti noudattaen suunnittelijan luomaa visuaalista kokonaisuutta. Hankintoja varten puvustajan pitää hakea tuotannolta ennakkoa budjetista. Hankintoja tehdään muun muassa vaatekaupoista, kirpputoreilta ja vuokrapuvustoista. Tarpeen vaatiessa mittatilausvaatteet valmistaa ammattiompelija.

Kun hankinnat on tehty, näyttelijät pukusovitetaan. Tällä tarkoitetaan sitä, että pukusuunnittelija yhdessä näyttelijän ja ohjaajan kanssa kokeilee ja hakee sopivaa tyyliä ja vaatetusta roolille. Sovitusten jälkeen puvustajan toimenkuvaan voi kuulua mahdollisten sovitus muutosten toteuttaminen ja lisähankintojen tekeminen.

Jokaiseen toimivaan puvustoon kuuluu kattava perustarpeisto. Tähän kuuluvat muun muassa sukat, alusvaatteet, lämmittely- ja sadevarusteet sekä patinointia ja puvuston huoltoa varten tarvittavat välineet. Jos näitä ei löydy pukusuunnittelijalta tai puvustajalta, ne on hankittava tuotantoa varten.

Työhyvinvointia lisäävä seikka on asioiden lukkoon lyöminen silloin kun se on mahdollista. Kukin osasto varautuu muutoksiin ja pystyy tekemään nopeitakin

ratkaisuja. Tämän vuoksi esivalmistelu on erityisen tärkeää. Pukuosaston kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että asut on sovitettu hyvissä ajoin, ja ohjaajan kommentit niihin vastaanotettu ja huomioitu. Myöskin erikoistilanteet, kuten kastumiset ja tuplivaatteiden tarve tulee hyvissä ajoin käydä läpi, jotta kuvauspäivänä ei tulisi enää yllätyksiä. Aina näiltä ei tietenkään voi välttyä.

Ennen kuvausten alkua puvustaja hankkii itselleen välttämättömän tarpeiston jatkumon vahtimista ja dokumentoimista varten. Tähän voi sisältyä roolipurut, kokonaisuakataulu sekä kohtausjärjestyslista. Puvustajalle on erityisen tärkeää perehtyä käsikirjoitukseen perinpohjaisesti. Puvustukseen liittyvät erityishuomiot käsikirjoituksessa on tärkeä kirjata tässä vaiheessa ylös. (Elokuvantaju)

6.5 Kuvaukset

Kuvauspäivän aikana puvustaja toteuttaa kohtausten välillä pukuvaihdot sekä pitää kirjaa jatkuvuudesta. Puvustajan tärkein työnkuva on roolihahmojen puvustuksen jatkuvuuden vahtiminen. Kohtauksia saatetaan kuvata epäkronologisessa järjestyksessä, jolloin puvustajan työnä on pitää kirjaa siitä, mitä kullakin roolilla on milloinkin päällään. Joskus peräkkäisten kohtausten kuvaamisen välillä voi olla viikkoja tai jopa kuukausia. Jatkuvuuden vahtiminen tapahtuu purkukansion avulla sekä kuvapäiväkirjaa pitäen esimerkiksi tablettiin ladattavalla Costume Continuity -sovelluksella. Purkukansioon kirjoitetaan kunkin roolihahmon ja kuvattun kohtauksen kohdalle, mitä hänellä on ollut päällään. Tabletilla otetaan kuva ja se laitetaan tätä varten tehtyyn sovellukseen, joka sijoittaa kuvatut kohtaukset automaattisesti kronologiseen järjestykseen.

Jatkuvuutta vahditaan myös kohtausten sisällä. Tämä tarkoittaa sitä, että kun samaa kohtausta kuvataan eri koossa ja eri suunnista, pitää vaatteiden sekä asusteiden pysyä samassa asennossa, samalla tavalla. Näin katsojalla säilyy visuaalisesti uskottava ja silmää miellyttävä katselukokemus. Yksi puvustajan tärkeimmistä työtehtävistä onkin monitorin tarkkailu eli taltioitavan materiaalin seuraaminen.

Kuvauspäivän aikana puvustaja vastaa puvuston ylläpidosta. Vaatekappaleita sukista takkeihin voi olla tuhansia, ja ne täytyy pitää puhtaina, hyväkuntoisina sekä tallessa mahdollisesti jopa koko kuvausjakson ajan.

Puvustaja tekee läheistä työtä näyttelijöiden kanssa puvustaessaan heitä. Hänelle kuuluu osavastuu myös näyttelijöiden hyvinvoinnin ylläpidosta, jotta he voivat keskittyä omaan työnkuvaansa. Tähän kuuluu sen varmistaminen, että näyttelijä tuntee olonsa vaatteissa mukavaksi ja lämpimäksi. Eritoten talvikuvauksissa näyttelijöiden lämpimänä pitäminen jää usein pukuosaston vastuulle. Tällöin käytössä on kaikki mahdolliset lämpökerrastot, jotka roolivaatteiden alle voi piilottaa, sekä ottojen välissä lämpötakkien ja muiden lämmittelyyn soveltuvien asusteiden tarjoaminen.

6.6 Purku

Tuotannon päätyttyä puvusto puretaan. Osa roolivaatteista ja -asusteista voidaan säästää mahdollisia tulevia tuotantokausia tai jatko-osia varten tuotantoyhtiön niin halutessa. Loput puvustosta puretaan niiden hankintatavoista riippuen. Osa vaatteista saatetaan myydä eteenpäin, lainatut vaatteet palautetaan ja tuhoutuneet, niin sanonut käyttökelvottomat vaatteet tuhotaan tai kierrätetään asiaan kuuluvalla menetelmällä. Purkuun saattaa mennä aikaa tuotannon koosta riippuen yhdestä päivästä viikkoon.

7 Yhteistyö muiden osastojen kanssa

7.1 Ryhmätyön merkitys TV- ja elokuvatuotannoissa

Tv- ja elokuva-alan tuotannoissa toisistaan melko kaukana olevat taiteen muodot, kuten ääni, valo ja puvustus, tekevät töitä yhteisen lopputuloksen eteen. Harvemmin tuotannossa on ketään, joka ymmärtäisi jokaisen osaston koko

työnkuvaa. Tällaisessa tilanteessa ryhmän välinen dynamiikka on tärkeää. Tu-
lee luottaa toisten ihmisten ammattitaitoon, luoda toisia kunnioittava ilmapiiri
sekä pyrkiä rakentamaan avoimia keskusteluväyliä osastojen välille. Ennako-
suunnittelulla ja avoimella kommunikoinnilla pääsee pitkälle. TV- ja elokuva alan
freelancerit tekevät töitä aina eri työryhmän kanssa. Tämä tarkoittaa työskente-
lyä jopa yhden vuoden aikana useamassa erilaisessa ryhmässä, joka koostuu
uusista ihmisistä. Tämä vaikuttaa ryhmädynamiikkaan ja vaatii työntekijältä ai-
naista uudelleen sopeutumista ja tietyn määrän sosiaalisia taitoja. (Marttiini
2016, 9.)

7.2 Maskeeraus

Maskeeraussuunnittelija suunnittelee roolihahmojen meikin ja hiukset. Hänen
alaisuudessaan työskentelee maskeeraajat ja maskeerausassistentit. Pu-
kuosasto tekee paljon yhteistyötä muiden osastojen kanssa. Erityisen läheistä
yhteistyötä on maskeerausosaston kanssa. Osastot luovat samaa roolihahmoa
sekä puvustuksen että meikin ja hiusten avulla. Maskeeraus- ja pukuosastoille
on yhteistä tarinan kulun ja jatkuvuuden seuraaminen ja dokumentointi. Tässä
osastot voivat tukea toisiaan. Pukuosasto ja maskeerausosasto jakavat usein
saman työskentelytilan eli maskibussin. (Musgrove 2013.)

7.3 Rekvisitööri

Rekvisitööri on lavastusosaston jäsen, joka on aina kuvauksissa läsnä. Hän
vastaa lavastukseen kuuluvasta tarpeistosta. Puku- ja rekvisiittaosastot mene-
vät välillä tarpeiston hankinnan osalta limittäin. Siksi ennen kuvausten alkua on-
kin hyvä käydä läpi tarvittavat asiat ja päättää, kenen vastuualueelle ne kuulu-
vat. Tällaisia ovat muun muassa hatut ja kypärät. Hatut kuuluvat pukuosastolle,
mutta kypärät rekvisiitalle. Isot laukut kuuluvat rekvisiitalle, mutta käsilaukut
taas pukuosastolle. Jos korut ovat osa lavastusta, ovat ne rekvisiittaa, mutta jos
ne ovat roolihahmon päällä, kuuluvat ne pukuosastolle. Näistä onkin siis tär-
keää tehdä omat purkunsä, jotta väärinymmärryksiä ei tule. (Nokkala 2008, 21.)

7.4 Ääni

Äänittäjä taltioi kuvausten äänimaailman. Näyttelijöillä pitää olla mikrofonit, jotta heidän vuorosanansa ja muut äännähdykset saadaan äänitettyä. Pukuosasto tekee läheistä yhteistyötä myös ääniosaston kanssa. On tärkeää saada piilotettua mikrofoni-työt, nappimikrofonit ja johdot roolivaatteisiin siten, ettei katsoja niitä huomaa, mutta kuitenkin niin, että ääni saadaan taltioitua mahdollisimman hyvin. Tähän vaikuttaa pitkälti mikrofonin sijainti. Mikrofonilähetin on isohko laite, joka kiinnitetään ihonväriseen vyön avulla näyttelijän vyötärölle tai nilkkaan vaatteiden alle.

Äänenlaatuun vaikuttaa myös vaatteissa käytettävien kankaiden ominaisuudet. Mikrofonin ollessa vaatteissa kiinni liian kahisevat tai muita ääniä pitävät materiaalit voivat olla este kunnolliselle äänitykselle. Tähän pukusuunnittelija pyrkii varautumaan etukäteen, ja jos kuvaustilanteessa tulee tilanteita vastaan, ne yritetään ratkaista yhdessä ääniosaston kanssa.

7.5 Kuvaussihteeri

Kuvaussihteeri huolehtii tuotannoissa taltioitujen materiaalin kirjanpidosta. Hän kirjaa ylös tiedot jokaisesta kuvatussa otosta, esimerkiksi oton pituuden ja kuvakoon. Hän tarkkailee myös elokuvan jatkuvuutta sekä näyttelijöiden repliikkejä ja toimintaa, ja varmistaa, ettei tarinan tapahtumissa, lavastuksessa tai puvustuksessa ole ristiriitaisuuksia. Näin ollen hän on pukuosaston työtä tukeva työryhmän jäsen, jonka kanssa voi keskustella jatkuvuuteen liittyvistä mahdollisista epäselvyyksistä.

(Väisänen)

7.6 Ohjaaja ja apulaisohjausosasto

Pukusuunnittelija aloittaa suunnittelutyönsä keskustelulla ohjaajan kanssa.

Kuvauksissa apulaisohjaajan työnkuvaan kuuluu muun muassa kuvauspäivien sujuvuus ja aikataulussa pysyminen. Hänen tehtävänä on tietää, mitä kukin osasto tekee, ja informoida työryhmää siitä, mitä seuraavaksi tapahtuu. Näin olen onkin tärkeää kertoa apulaisohjaajalle mahdollisista pukuosastoa koskevista tarpeista, kuten pukuvaihtoista tai muutoksista.

Puvustajalla on myös hyvä olla suora kommunikointiyhteys ohjaajaan: epäselvissä puvustukseen liittyvissä tilanteissa ohjaajalta voi kysyä hänen mielipiteitään ja toiveitaan.

Logistisissa asioissa on hyvä olla yhteydessä apulaisohjausosastoon. Apulaisohjausosasto haluaa myös tietää näyttelijöiden olinpaikan sekä valmiustilan päivän kuluessa, jotta aikataulussa pysyttäisiin mahdollisimman hyvin. He vastaavat siitä, että näyttelijät ohjataan pukuvaihtoon tai takaisin kuvauksiin, kun heitä tarvitaan.

Pukuosasto tekee läheistä työtä ihmisten eikä koneiden kanssa. Pukuvaihtoja ei voi vain suorittaa mahdollisimman nopeasti, vaan ne ottavat oman aikansa. Puettavana on ihminen, jolla on oma rytmensä ja omat tarpeensa. Näissä tilanteissa tilannetaju ja inhimillinen suhtautuminen toisiin on tärkeää. Onkin toivottavaa, että apulaisohjausosasto ymmärtää tämän ja antaa puku- ja maskeerausosastolle sekä näyttelijöille tarpeellisen ajan suorittaa vaihdot.

7.7 Luottamushenkilö

Työryhmä äänestää luottamushenkilön halukkaiden joukosta. Luottamushenkilön tehtävänä on toimia työntekijöiden edustajana ja avustaa heitä työehtosopimuk-

sia sekä työlainsäädäntöä koskevissa asioissa. Luottamushenkilöksi voidaan valita vain henkilö, joka kuuluu liittoon. Luottamushenkilön osavastuulla on huolehdittava, että työntekijöitä kohdellaan tasa-arvoisesti ja oikeudenmukaisesti.

(Opetusalan ammattijärjestö OAJ)

7.8 Järjestysosasto

Kuvauspaikka järjestäjä etsii kuvauspaikkoja ja vastaa kuvauksissa lähes kaikista niihin liittyvistä käytännön asioista. Järjestysosasto auttaa työryhmää kuvauspäivien logistisista tarpeista. Heidän puoleensa käännetään, kun etsitään kuvauspaikkaa, parkkipaikkaa tai ruokailu- ja sosiaalityötiloja. Järjestäjä lähettää työryhmälle etukäteen ajo-ohjeet kuvauspaikalle, sekä ohjeet parkkeeraamiseen. Hän informoi työryhmää kuvauslokaatiosta ja siellä toimimisesta. Järjestysosasto järjestää kuvauspaikalla pukuosastolle tarvittavat pukutilat, joiden tarpeesta on hyvä kommunikoida etukäteen.

7.9 Näyttelijät

Pukuosasto tekee läheistä yhteistyötä erityisesti näyttelijöiden kanssa. Pukuosaston suunnittelija aloittaa yhteistyön näyttelijöiden kanssa pukusovituksessa, jossa sopivaa roolihahmon puvustusta haetaan yhdessä näyttelijän kanssa. On oleellista, että puvustus on näyttelijälle roolihahmoa vahvistava ja mukava pitää päällä. Puvustus ei saisi olla näyttelijäntyötä häiritsevä tekijä.

Kuvauksissa puvustaja huolehtii puvustuksen huoltamisesta ja jatkuvuudesta, jotta näyttelijöiden ei tarvitse itse käyttää siihen energiaansa. Pukeutumisen ja vaatteiden merkitys vaihtelee paljon eri ihmisten välillä. Joillekin ne eivät merkitse paljoa, ja toisille ne ovat tärkeä osa roolisuoritusta. On tärkeää myös huomioida ihmisten suhtautuminen alastomuuteen sekä siihen, miltä vaatteet heidän päällään näyttävät. "Koen, että pukuosastolla on tietynlainen vastuu näyttelijöiden kehoista, siitä miten ne esitellään ja mitä niistä näytetään" (Paavilainen. Henkilö-

kohtainen tiedonanto 15.2.2022). Paljastavista asukokonaisuuksista sekä mahdollisesta alastomuudesta on tärkeää keskustella ja sopia etukäteen sekä ohjaajan että näyttelijän kanssa. Kuvaustilanteessa mahdolliset yllätykset eivät enää ole tervetulleita ja voivat luoda epämiellyttäviä tilanteita kaikille.

Nykyään yhä useammin tuotantoihin rekrytoidaan intiimikoordinaattori, joka ottaa vastuulleen kohtaukset, joissa käsitellään alastomuutta, seksiä ja muuta intiimiä läheisyyttä. Tällöin vastuunjako on selkeä. Intiimikoordinaattori kommunikoi tarvittavien osastojen kanssa. Tällä turvataan sekä näyttelijälle että työryhmälle turvallinen työympäristö. (Matinaro 2014, 7.)

8 Yhteenveto ja kehitysideat

8.1 Yhteenveto ja tulokset

Työskentely TV- ja elokuva-alalla on oman kokemukseni mukaan seuraavanlainen; jokainen tuotanto on uniikki, jokainen tarina, visuaalinen ilme sekä työryhmä on erilainen. Kaikkea ei voi ennakoita. Alalla täytyy kyetä elämään tietynlaisessa epävarmuudessa ja varautuen jatkuvaan muutokseen. Harvemmin kenelläkään on valmiita vastauksia mihinkään. Niihin yhdessä ratkaisuja etsiessä saadaan kuitenkin usein luotua jotain täysin uutta ja omaperäistä.

Yksi opinnäytetyöni tutkimustuloksista on aineiston pohjalta koostettu läpivalaisu prosessista sekä hiljaisen tiedon sanoittaminen. Tämä voi toimia perehdytysoppaana alasta kiinnostuneelle tai alalle pyrkivälle. Toisena tuloksena olen koostanut prosessin aikana nousseita huomioita ja kehitysideoita joiden avulla työnkuva voisi selkeyttää ja kehittää. Yhtenä tärkeimmistä huomioista, mikä liittyy koko toimenkuvaan ja alaan, on työhyvinvoinnin huomioiminen, sen ylläpito ja parantaminen.

8.2 Työhyvinvointi

Freelancerina toimiminen yksinään luo epävarmuutta. Työllistymisen eteen on jatkuvasti tehtävä töitä. Tämä voi luoda paineita työn suorittamiselle. Alati muuttuva työympäristö ei luo pohjaa rutiineille, ja vaikka se osaltaan tekee työstä mielekästä ja vaihtelevaa, voi se kuitenkin olla myös stressin aihe. Epäsäännölliset työaikataulut tekevät oman elämän suunnittelusta ja itsestä huolen pitämisestä haastavaa. Koen tärkeäksi, että työ suunnitellaan etukäteen niin, että työntekijä pystyy erottamaan työt vapaa-ajasta ja aikataulu sallii kaikille asianmukaisen palautumisen.

Avoin kommunikointi oman osaston tarpeista ja odotuksista luo turvallisen työympäristön toteuttaa omaa työpanostaan. Luottamus ja työryhmän keskinäinen kunnioitus luovat ilmapiiriä ja tunnelmaa. Uskon että tällä on suuri vaikutus ei pelkästään työhyvinvointiin, mutta myös lopputulokseen.

TV- ja elokuva-alan freelancer tekee työtä tiiviissä työryhmässä, nopeatempoisessa työympäristössä joka vaatii fyysistä sekä henkistä läsnäoloa. Tämä voi olla hyvin kuluttavaa. Varsinkin pukuosaston jäsenet tekevät läheistä yhteistyötä näyttelijöiden kanssa. Meidän tulee omalla läsnäolollamme luoda heille, ja muulle työryhmälle, rauhallinen ja turvallinen työympäristö. Kaikilla meillä on omat elämäntilanteemme, haasteemme ja fyysisiä tai henkisiä rajoitteita, jotka vaikuttavat meidän energiamääräämme. Työmme on kuitenkin tietynlaista asiakaspalvelua ja omaa käytöstä tulee pystyä säätämään. Sosiaaliset tilanteet ovat työn parhaita puolia mutta myös kuluttavia.

8.3 Kehitysideat

Koen, että puvustajan työnkuvassa ja prosessissa on kohtia joihin itse voitaisiin kehittää toimivampia toimintamalleja. Suoratoistopalveluiden myötä Suomessa tuotetaan tv-sarjoja ja elokuvia enemmän kuin ikinä. Tämä on työllisyyden kannalta lupaava asia, mutta vaatii mielestäni prosessin hiomista ammattimaisemmaksi. Seuraavaksi käsittelen muutamaa kehitysideaa, jotka edistäisivät työtehokkuutta sekä työhyvinvointia.

Puvustajan työnkuvan määrittely ja prosessin kuvaaminen ei ole yksiselitteistä. Vaihtuvat olosuhteet luovat omat haasteensa. Tietyt asiat ja käytännöt kuitenkin toistuvat tuotannosta toiseen, ja niihin puvustaja voi omalla panoksellaan vaikuttaa. Näissä olisi myös kehittämisen varaa. Näkisin oman työkokemukseni pohjalta, että jatkuvuuden dokumentointiin pitäisi keksiä uusia työkaluja. Nykyinen paperinen purkukansio-systeemi on epäluotettava ja epäekologinen eikä pysy muutoksien tahdissa. Näkisin, että tämän kaiken voisi digitalisoida. Silloin kaikki tarvittava informaatio löytyisi yhdeltä laitteelta: tabletilta tai kannettavalta tietokoneelta. Tämän lisäksi laitteita pitäisi olla kaksi: toinen puvustossa ja toinen aktiivisessa setissä. Tällöin pukuosaston jäsenet voisivat jakautua paremmin sekä päivittää tietoja reaaliajassa. Tiedot tallentuisivat automaattisesti myös pilvipalveluihin, jolloin materiaali olisi paremmin turvattu. Tämä ei vaatisi alun kertainvestointia suurempaa määrää resursseja.

Tällä hetkellä markkinoilla olevat sovellukset elokuvanteon jatkuvuuden vahtimiseen ovat vähissä. Suomessa käytettävät sovellukset ovat edullisia tai jopa ilmaisia, mutta ne eivät ole kaikista toimivimpia. Muualla maailmassa, missä TV- ja elokuvatuotannot ovat paremmin rahoitettuja, käytössä on laajempi valikoima alalle tehtyjä sovelluksia, joihin tuotantoyhtiöt hankkivat lisenssit, ja ne annetaan kaikkien eri osastojen käyttöön. Näin myös eri osastojen välinen informaation kulku on jouhevampaa. Suomessa tällaisia ei vielä ole käytössä.

Toinen kehittämisen arvoinen asia on puvuston perustarpeiston organisointi. Joka kaiseen tuotantoon tarvitaan puvustuksen perustarpeisto. Siihen sisältyy esimerkiksi alusvaatteita, lämpö- ja sadetarvikkeita, pukuhuoltoon tarvittavia välineitä kuten pesu ja silitystarvikkeita ja paljon muuta. Joissain tapauksissa pukusuunnittelijalla on entuudestaan kaikki tai osa tarvittavista asioista, mutta aina kuitenkin niin ei ole, ja siinä tapauksessa kaikki pitää ennen kuvausten alkua hankkia. Tämä syö ennakkovalmistelupäivistä sekä puvustoon varatusta budjetista merkittävän siivun. Kehitysideani olisi hankkia itselleni oma pakettiauto, joka muokattaisiin ja varusteltaisiin TV- ja elokuvatuotantoja varten ja olisi vuokrattavissa tuotantoyhtiölle työsuhteeni ajaksi. Se olisi myös minulle itselleni puvustajana markkina-arvoa lisäävä tekijä ja lisätulonlähde. Tämä on idea jota kannattaisi tutkia lisää. Asiasta voisi keskustella eri tuotantoyhtiöiden edustajien kanssa sekä siitä pitäisi tehdä kannattavuus laskelmat.

9 Pohdinta

Onnistuin mielestäni opinnäytetyössäni määrittelemään ja jäsentelemään selkeästi puvustajan työnkuvaan liittyvät prosessit ja piirteet, jotka pysyvät tuotannosta toiseen samankaltaisina. Koen, että onnistuin tuomaan näkyväksi alalle tyypillistä ammattikokemukseen perustuvaa hiljaista tietoa. Tällaiseen koosteeseen en ole aiemmin törmännyt ja toivonkin, että tästä voi olla alalla aloittelevalla hyötyä.

Tutkimusta tehdessä korostui alalle tyypillinen piirre. Teemme työtä alati muuttuvassa, epävarmassa työympäristössä. Paineensietokyky ja sopeutuvaisuus ovat tärkeää. Työssä pääsee olemaan luova mutta luovuus vaatii omat resurssinsa ja tilansa joten omasta jaksamisesta tulee pitää huolta. Freelancer-työhön ja työhyvinvointiin ja sen ylläpitoon voisi perehtyä syvemmälle.

Omia työprosesseja voi ja kannattaa kehittää, jotta työstä saa optimoitua itselleen mahdollisimman toimivaa ja tehokasta, sekä ennen kaikkea mielekäästä. Oman roolin merkitystä tuotannossa pitää kunnioittaa. Olethan oman osastosi ammattilainen. Kannustaisin myös avoimempaan keskusteluun muiden puvustajien kanssa. Toisilta voi aina oppia lisää.

Lähteet

Anttila, Pirkko. 2000. Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. Akatiimi

Musgrove, Jan. 2003. Make-up, Hair and Costume for Film and Television. Media Manuals.

Nokkala, Laura. 2008. Tutkiva kirjoittaja ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu, viestintä.

Marttiini, Roosa. 2016. Maisterin tutkinnon opinnäytetyö. Aalto yliopisto, Elokuvatiteen ja lavastustaiteen laitos

Rakkolainen, Essi. 2011. Tutkiva kirjoittaja ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu, viestintä.

Seikkula, Kerttu. 2016. Tutkiva kirjoittaja ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyö. Savonia Ammattikorkeakoulu, kulttuuriala.

Siira, Janina. 2021. Tutkiva kirjoittaja ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyö. Hämeen Ammattikorkeakoulu, muotoilu.

Verkkolähteet

Assist. 2019. 2. Apulaisohjaajana työskentelemisestä

<https://assist.fi/2-apulaisohjaaja/> (Luettu 12.2.22)

Banneri. 2018. Pukusuunnittelijan työ vaatii mielikuvitusta ja sosiaalisuutta – ”Hienointa on nähdä, kuinka vaatteet herättävät roolin osaltaan henkiin”.

<https://mesta.net/pukusuunnittelijan-tyo-on-paljon-muuta-kuin-vaatteiden-etsintaa-kaikki-oikein-nayttelijoiden-puvustus-aiheutti-mietintaa/> (Luettu 15.3.2022)

Elokuvantaju (n.d) , Kuvaussihteeri

<http://elokuvantaju.uiah.fi/oppimateriaali/tuotanto/kuvaussihteeri.jsp>>(Luettu 12.2.22)

Elokuvantaju (n.d) Weckman, Joanna . Buren ja Fiinun jalanjäljissä - Pukusuunnittelijana elokuvaproduktiossa

http://elokuvantaju.uiah.fi/oppimateriaali/lavastus/artikkelit/weckman_pukusuunnittelijana.jsp>(Luettu 21.3.22)

Helsingin Sanomat 2020. Yrttiaho. Pukusuunnittelija Tiina Kaukanen toivoo, ettei katsoja tunnista elokuvasta hänen kädenjälkeään

<https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000008204311.html>>(Luettu 2.1.2022)

Opetusalan ammattijärjestö OAJ. Luottamusmiehen tehtävät.

<https://www.oaj.fi/oaj/luottamusmiehet/luottamusmiehen-tehtavat> >(Luettu 11.2.22)

Palola, Eveliina. 2021. Noora Salmi – Pukusuunnittelija

<https://kokkolanteatteri.fi/meidan-teatteri/blogit/noora-salmi-pukusuunnittelija>> (Luettu 3.3.22)

Teme Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto. Elokuva- ja tv-tuotantoa koskeva työehtosopimus.

https://www.teme.fi/wp-content/uploads/2017/09/elotes-fi_nal-2018.pdf>(Luettu 1.4.22)

Teme Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto. Palkka-avoimuus on keskeinen keino kaventaa sukupuolten välisiä palkkaeroja

<https://www.teme.fi/fi/tyoelama-ja-toimeentulo/palkat> (Luettu 30.3.22)

<https://www.teme.fi/fi/meteli/palkka-avoimuus-on-yksi-keskeinen-keino-kaventaa-sukupuolten-valisia-palkkaeroja> (Luettu 30.3.22)

Tuomikoski, Antti. 2018. Elämää jaksotyön kanssa.

<https://lehtiset.net/elamaa-jaksotyon-kanssa> (Luettu 22.3.22)

Väisänen, Minna (n.d) Klaffi ja kuvausraportit

https://minnavaisanen.com/elokuvanesisuotanto/klaffi_ja_kuvausraportit (Luettu 22.2.22)

Wikipedia puvustaja

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Puvustaja> (Luettu 13.2.22)

Wikipedia kuvaussihteeri

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Kuvaussihteeri> (Luettu 13.2.22)